

Рецензія

Тарасенко Тетяни Миколаївни, доктора наук з державного управління, доцента на дисертаційну роботу Піскохи Наталії Іванівни на тему «Цифрове врядування в органах місцевого самоврядування», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю розробки науково-обґрунтованих практичних рекомендацій з впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування задля забезпечення цифрового розвитку територіальних громад в рамках загальнодержавної політики цифровізації економіки і суспільства. Така актуальність посилюється в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України.

Завдання цифрової трансформації в Україні, як і у всьому світі, пов'язане з об'єктивним процесом переходу людства на новий етап свого розвитку. З розповсюдженням цифрових технологій відбувається перехід інформаційного суспільства на новий рівень, який, відповідно, можна назвати цифровим. Так само і місцеве самоврядування в Україні активно стало на шлях використання цифрових технологій, підвищення цифрової грамотності населення та розвитку цифрових компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування.

Втім в умовах сучасних суспільно-політичних тенденцій та воєнних подій в Україні чітко виявляються проблеми та бар'єри на шляху цифрової трансформації, які потребують поглибленого аналізу та пошуку науково-обґрунтованих рішень, особливо у площині нормативно-правового забезпечення цифровізації.

З огляду на вищезазначене актуальність дисертації Н. Піскохи на тему «Цифрове врядування в органах місцевого самоврядування» не викликає

сумніву як з точки зору завдань цифрової трансформації, так і з огляду на недостатню розробленість цієї проблематики у науковому контексті.

Мета й завдання дисертаційного дослідження спрямовані на вирішення надзвичайно важливого для галузі знань публічного управління завдання обґрунтування комплексу концептуальних положень щодо впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування, використання штучного інтелекту з урахуванням основних напрямків цифрової трансформації публічного управління.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації

Достовірність та обґрунтованість теоретико-методологічних положень, методичних та прикладних розробок, висновків і рекомендацій, представлених у дисертаційній роботі Н. Піскохи, підтверджується правильністю постановки наукових і практичних завдань та комплексністю їх виконання із застосуванням відповідних методологічних прийомів та методів досліджень.

Виконане дослідження ґрунтується на загальнонаукових принципах проведення комплексних теоретико-методологічних досліджень. З метою реалізації визначених у роботі мети і завдань використано комплекс взаємодоповнюючих та взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, спрямованих на отримання об'єктивних і достовірних результатів. Зокрема, застосовано такі теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, як: аналіз та синтез – при формуванні теоретико-методологічної бази дослідження; синергетична парадигма як синтезуюча складова методології дослідження процесів публічного управління; категоріальний і етимологічний аналіз – при уточненні базових понять «цифрова трансформація», «цифрове врядування», «штучний інтелект», «цифрові технології в публічному управлінні», «цифровізація», «інтероперабельність», «цифровізація місцевого самоврядування» тощо; компаративний аналіз – при узагальненні міжнародного досвіду окремих аспектів цифровізації місцевого самоврядування; описово-індуктивний – при

дослідженні механізмів цифрового врядування; системний та історичний – при визначенні факторів впливу цифрових технологій на державну політику та публічне управління; типології – при визначенні особливостей формування загальнонаціональної політики щодо цифрової трансформації суспільства; узагальнення – при розробці рекомендацій для удосконалення суспільно-владних відносин у сфері розвитку цифрових компетентностей посадових осіб місцевого самоврядування.

Інформаційну базу дисертаційної роботи становлять українські та міжнародні матеріали органів публічного управління та міжнародних організацій, інтернет-джерела, праці провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників, результати власних досліджень.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. Робота містить 10 таблиць, 5 рисунків, 1 додаток. Список використаних джерел містить 198 найменувань.

Основні наукові результати, висновки і рекомендації дослідження є достовірними та логічно взаємопов'язаними завдяки оперуванню теоретико-методологічним інструментарієм та залучення значного масиву перевірених фактів, положень, концептуальних підходів. Достовірність підтверджена в процесі їх апробації на 5 науково-практичних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів.

Зміст дисертаційної роботи здобувачки та опублікованих наукових праць свідчить, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, одержані в результаті оригінального наукового дослідження, сформульовані нею самостійно та повністю відображають особисті авторські здобутки.

Основні результати, що характеризують елементи наукової новизни, полягають у тому, що: уперше розроблено комплекс наукових положень щодо впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування територіальних громад; удосконалено: понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, зокрема, за структурно-функціональним підходом, згідно з яким, основними складовими цифрового врядування є бази

даних та штучний інтелект; концептуальні підходи до формування структури та основних елементів системи цифрового врядування в органах місцевого самоврядування; дістало подальшого розвитку: систематизація основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування; наукові положення щодо оцінювання органів публічного управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління територіями, що базується на цифровізації традиційних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства; методологія розробки програм і проектів цифрового розвитку територіальних громад в Україні, з урахуванням потреб їх ревіталізації у повоєнний період.

Практичне значення одержаних результатів.

Висновки та рекомендації дисертаційного дослідження мають доцільність їх використання при модернізації механізмів реалізації публічної політики цифрового розвитку територіальних громад та впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування в Україні. Науково-практичну цінність результатів дисертаційного дослідження можна аргументувати через авторські здобутки, визначені у новизні роботи. Зазначені авторські здобутки використані у роботі:

- Дніпропетровської обласної ради при розробці регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація на 2023 – 2025 роки» рішення Дніпропетровської обласної ради від 14.10.2022 р. № 216-13 VIII;
- Дніпропетровської обласної державної адміністрації при реалізації регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація на 2023 – 2025 роки»;

– Виконавчого комітету Васильківської селищної ради Синельниківського району Дніпропетровської області при розробці програми інформатизації громади;

– Солонянської селищної ради при розробці Програми інформатизації громади затвердженої рішенням Солонянської селищної ради № 650 від 17.12.2021 р.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Сформульовані в дисертації теоретичні положення і практичні рекомендації достатньо повно відображені в 11 наукових працях, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Провідний внесок за обсягом у публікаціях у співавторстві належить аспіранту і визначено у переліку публікацій, який подано у дисертації.

Кількість, обсяг та зміст опублікованих праць відповідають вимогам МОН України щодо висвітлення та оприлюднення основного змісту дисертації на здобуття ступеню доктора філософії й надають авторові право публічного захисту дисертації. Аналіз представленого рукопису дисертаційної роботи та наукових публікацій Н. Піскохи показує їх відповідність.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Робота виконана на належному науковому рівні. Отримані висновки та пропозиції є достатньо аргументованими. Робота відповідає вимогам законодавства про авторське право і суміжні права. З наукових праць, опублікованих автором у співавторстві, у дисертації знайшли використання лише ті ідеї і положення, які були сформовані та отримані автором особисто.

При аналізі тексту дисертації та використаних джерел ознак порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота не містить запозичених ідей інших авторів, у разі їх використання в роботі присутні посилання на відповідні джерела.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Віддаючи належне науковим здобуткам автора, представленим у дисертаційній роботі, слід відзначити наявність дискусійних моментів, що викликають певні зауваження.

1. Недостатньо чітко, на наш погляд, в дисертаційній роботі визначено механізми і сам процес переходу від електронного урядування до цифрового врядування (п. 1.2). В наступній частині роботи це створює певну невизначеність щодо тлумачення поняття та напрямків утворення цифрових громад. На нашу думку, варто було б автору сформулювати єдину схему, яка б більш чітко візуалізувала авторське бачення поєднання процесу впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування та формування цифрових громад.

2. Поставлені автором завдання нерівномірно розкриваються в дисертаційній роботі. Зокрема, на нашу думку, це стосується таких завдань, як: «розробити концептуальні підходи до формування структури та основних елементів системи цифрового врядування в органах місцевого самоврядування», яке розкривається в п. 1.3 та п. 3.2; «надати подальший розвиток науковим положенням щодо оцінювання зрілості органів публічного управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління територіями, що базується на цифровізації традиційних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства, яке розкривається в п. 1.2 та п. 3.4

3. Неповно розкрито завдання «провести систематизацію основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування». Фактично в дисертації розглянуто проблематику та досвід впровадження штучного інтелекту в роботу органів публічного управління на прикладі країн ЄС (п. 2.1, п. 2.3). Дійсно штучний інтелект в управлінні

суспільством є одним з головних глобальних трендів який, зокрема в місцевому самоврядуванні, визначає подальші перспективи громад та територій. Втім, це не єдина цифрова технологія, яка має значний вплив на розвиток місцевого самоврядування. Не слід забувати і про інтернет речей, блокчейн, доповнену реальність тощо. Видається, що варто було б приділити більше уваги й іншим цифровим технологіям у розбудові цифрових громад.

4. Недостатньо повно, на нашу думку, розкрито методику розробки програм Цифрового розвитку громад (п. 3.5) в умовах повномасштабної агресії проти нашої країни. З огляду на соціально-політичні проблеми, що спричинені війною та проблеми ревіталізації громад у повоєнний період, доцільно було б доповнити цей розділ елементами кризового менеджменту, який має бути застосований для прийняття рішень щодо цифрового розвитку громад і, відповідно, вплине на особливості формування системи цифрового врядування в органах місцевого самоврядування в різних громадах.

Проте наведені зауваження носять рекомендаційний характер та не зменшують цінності актуального дослідження і не змінюють загальної позитивної оцінки дисертації Н. Піскохи. Вони скоріше окреслюють напрями подальшого розвитку отриманих в дисертаційній роботі результатів дослідження.

Висновок.

Представлена на рецензування дисертаційна робота здобувачки Н. Піскохи є ґрунтовним науковим дослідженням, де представлено авторський підхід до вирішення важливого науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні механізмів впровадження цифрового врядування в органах місцевого самоврядування та забезпечення цифрового розвитку громад.

На підставі вищезазначеного вважаю, що дисертаційна робота Піскохи Наталії Іванівни відповідає вимогам Наказу МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Доктор наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Тетяна ТАРАСЕНКО